Обраћање првог замјеника високог представника Рафија Грегоријана на презентацији Извјештаја о глобалној конкурентности за 2009-2010. годину

Три године растућег сиромаштва и незапослености

Даме и господо,

Дозволите ми да вам се извиним на почетку што ћу морати отићи са овог скупа одмах након овог обраћања, јер ме очекују у згради заједничких институција на годишњој конференцији поводом Међународног дана борбе против корупције.

Већину вас неће изненадити чињеница да постоји снажна корелација између укоријењене корупције на највишим политичким нивоима и пада БиХ у глобалној конкурентности. У посљедњих 12 мјесеци у два наврата сам говорио пред Кругом 99 о узроцима и могућим рјешењима за ову системску корупцију, тако да се нећу понављати у вези са том темом, иако ће се и овај говор у својој суштини чинити веома сличним мојим претходним појављивањима овим поводом.

Међутим, довољно је рећи да корупција, попут воде, тече низбрдо и једини који завршe мокри су обични радни људи на дну.

Приближавамо се крају године која је, по свим мјерилима, била

тешка. Најтежа је била за више од 70 000 породица у Босни и Херцеговини које су, према подацима, остале без прихода у првих девет мјесеци ове године. Све о чему данас овдје разговарамо мора да се схвати у контексту те бројке – више од 70 000 радних мјеста је изгубљено само у првих девет мјесеци 2009. године. А то је додатак на већ шокантан број од више од 500 000 незапослених.

Тајброј, више него иједна друга, свједочи о опадајућој конкурентској моћи Босне и Херцеговине.

Од када сам преузео дужност првог замјеника високог представника почетком 2007. године, наглашавао сам изнова и изнова да се ствари погоршавају јер су кључне реформе обустављене док се не ријеши политичка криза.

Ово је био случај у 2007. години, и још увијек је био случај у 2008. години, а исто тако је случај током цијеле године која се сада приближава крају.

Грађани трпе посљедице, а мало тога се чини да се то ублажи јер је свака озбиљна конкретна иницијатива која би могла унаприједити ситуацију обустављена.

Разлог за ово обустављање?

Политички застој.

Резултат овог обустављања?

Па, резултат је врло јасно представљен у подацима прикупљеним за најновије издање Извјештаја о глобалној конкурентности.

Прије три године, Босна и Херцеговина је била на 95. мјесту у рангирању земаља које је направила Свјетска банка према лакоћи пословања; прије двије године БиХ је пала за десет мјеста на 105. мјесто; прошле године је била на 119. мјесту, а ове године, уз врло незнатну варијацију, налази се отприлике на истом, потпуно неприхватљивом нивоу.

У свеукупном индексу глобалне конкурентности, узимајући у обзир пословно окружење, трговинске законе, стабилност власти итд., Босна и Херцеговина се сада налази на 109. мјесту од 133 земље, одмах иза Уганде и испред Камбоџе.

Можда је вриједно констатовати да се Уганда од прошле године помјерила на љествици за 20 мјеста напријед, док је Босна и Херцеговина пала за два мјеста.

Скандалозно је да ово нема никакве везе са приступом Босне и Херцеговине природним ресурсима или тржиштима, са квалитетом њене радне снаге или радном етиком њених грађана. Босна и Херцеговина не заостаје нити у једној од ових категорија. БиХ има огромне неискориштене природне ресурсе, има приступ огромним тржиштима, има раднике свјетске класе (од којих је више од 70 000 недавно постало вишком) и њени грађани су вриједни и предузетни као било гдје другдје у свијету.

Разлог због којег је Босна и Херцеговина неконкурентна је то што су кључне реформе стављене на чекање док политичари одржавају политичку кризу због властитих интереса.

И не само да је политички систем очигледно неуспјешан у настојањима да поправи ствари, већ и додатно погоршава стање. У Извјештају о глобалној конкурентности утврђено је да су нестабилност власти, политичка нестабилност и неефикасност бирократије у органима власти одговорни за више од половине највећих проблема у пословању у овој земљи.

Политичка криза, која заузима километре новинског простора и бројне сате телевизијског програма, донијела је много буке и бијеса, али није произвела ништа – барем ништа позитивно. Али евидентна посљедица коју је донијела је нешто што економисти зову “трошкови пропуштене прилике”. Најочигледнији доказ овог трошка политичког застоја је пад конкурентности, али постоје и многи други начини да се то измјери.

Када погледамо кумулативни резултат политике у БиХ у посљедње три године, видимо да су изгубљене десетине хиљада радних

мјеста, међународне и домаће инвестиције вриједне дестине милиона евра, а сиромаштво је у порасту у цијелој земљи. Све ово носи људску и финансијску цијену, јер умјесто производних резултата радника имамо незапосленост, растуће трошкове социјалне помоћи, те све већу социјалну нестабилност, попут повећане стопе насилног криминала.

У другим демократским државама, владе које доводе до резултата као што су ови не бирају се поново!

Обзиром да смо већ ушли у сезону кампање пред изборе у октобру 2010. године, било би за очекивати да сиромаштво и незапосленост буду дио предизборне кампање. Чини ми се да би кључно питање у наредним мјесецима требало бити сљедеће:

Која странка може учинити највише да отвори нова радна мјеста, унаприједи животни стандард и учини Босну и Херцеговину конкурентнијом?

То ће бити странка која учини највише да се деблокирају кључне реформе.

Чим се ове реформе покрену са мртве тачке гдје се налазе у задње три године или више, биће могуће почети пружати помоћ грађанима који су доведени у веома тешку ситуацију.

Који страначки лидер ће преузети иницијативу и окончати ову блокаду?

Основни приоритет у настојањима да се привуку улагања и отворе радна мјеста је модернизација и поједностављивање закона у области пословања. Постојећи систем је један од најштетнијих фактора овако жалосног одсуства конкурентности БиХ. Постојећа збрка контрадикторних закона релевантних за пословање одвраћа потенцијалне инвеститоре и њихов новац и шаље их другдје.

Закон о облигационим односима, јединствен, свеобухватан и модеран закон израђен уз међународну финансијску помоћ и опсежно учешће правних стручњака и пословних људи из цијеле

Босне и Херцеговине спреман је већ годинама, током којих је земља катастрофално назадовала на љествици конкурентности.

Доношење овог закона може помоћи да се заустави даља разградња.

Успостављање јединственог, модерног система банкарске супервизије у Босни и Херцеговини такође може помоћи да се заустави разградња.

Даље унапређење и надоградња, а не враћање уназад, претходно договорених реформи, попут оних које се тичу преноса електричне енергије, индиректног опорезивања и јавне набавке, такође ће помоћи да се заустави даља разградња!

Они који држе Босну и Херцеговину у економском сусједству Уганде и Камбоџе су политичари који бесрамно стоје на путу реализације ових и других кључних економских реформи.

Вјерујем да они могу показати добру вољу и намјере бирачком тијелу тако што ће прекинути ове опструкције. Они морају повести, слиједити, или се склонити са пута реализације потребних реформи.

Уколико би резултати овогодишњег Извјештаја о глобалној конкурентности могли бити искориштени како би постидјели политички естаблишмент и натјерали га да учини оно што је исправно, онда би сасвим сигурно послужили изузетно корисној сврси.

Дакле, тражим од свих представника медија који прате овај данашњи догађај да питају лидере политичких странака шта, на примјер, предлажу учинити у вези са Законом о облигацијама и питањем супервизије банака или како намјеравају да наставе дапостижудаљњи напредак заснован на резултатима досадашњих реформи. Онда треба дапређуна друге кључне економске реформе на којима се ништа не ради, иако оне имају кључни значај за консолидовање јединственог економског простора и осигурање истинске слободе кретања радне снаге, роба, услуга и капитала

у Босни и Херцеговини.

Хоћемо ли видјети да ова питања, а сва су кључни елементи процеса европских интеграција, доминирају изборном кампањом?

Реално говорећи, одговор на то питање мора бити негативан, бар уколико лидери политичких странка буду одређивали шта ће бити предизборне теме.

С друге стране, уколико бирачи буду имали утицаја на одабир тема, економска питања ће несумњиво избити у први план, а слиједиће их питања здравствене заштите и образовања.

То би могло значити да би већ сљедеће године у овом периоду Босна и Хереговина почела напредовати на глобалној ранг листи у оквиру овог извјештаја. Што је још значајније, то би могло значити да ће у то вријеме сљедеће године бити осигурано запослење за многе од десетина хиљада отпуштених радника и да ће бити прекинут круг сиромаштва и незапослености.

Током прошле године често се спомињала ријеч «процес», од Пруда до Бутмира. Процес треба бити инструмент којим се долази до неког краја, а не крај сам по себи. Важни су резултати. Међутим, једини резултат који видимо је пад конкурентности и животног стандарда за већину грађана, док они који су одговорни за такво стање имају по неколико кућа, аутомобила и дебеле банковне рачуне изван БиХ.

Конкурентност која је управо сада потребна Босни и Херцеговини је конкурентност међу парламентарцима да се усвоје прави закони, тако да БиХ поново може почети привлачити инвестиције, отварати нова радна мјеста и унаприједити животни стандард.

Претпостављам да ће они то урадити само уколико се плаше да би могли изгубити своје позиције, а грађани ове земље могу нешто учинити, нешто управо у вези с тим питањем. И то не само гласајући на октобарским изборима, него бомбардујући парламентарце и шефове странака захтјевима да ријеше проблеме умјесто што кривицу покушавају пребацити на друге.

Хвала.